SUFFRAGIUM CENSORIUM

IN CAUSA

V. F. SEBASTIANI AB APPARITIO

PYRAUSTÆ VULGO DICTI.

FACTI SPECIES

Sacro Theologorum Collegio proposita.

Yrausta Vir eximiæ virtutis, simplex, rectus, ac timens Deum, & recedens à malo: * in Hispaniis natus, humili genere, honestis Parentibus, mediocris fortunæ: Puer pascendis gregibus, Adolescens agriculturæ deputatus: Junior servitio alieno mancipatus, varias expertus vicissitudines, à Deo tamen præventus, mirificè profecit de virtute in virtutem. Provectior ætate in novam Hispaniam solvit, ubi magna pollens industria, justis laboribus substantiam, remque familiarem adauxit. Amorem omnium sibi conciliavit, animi integritate, ingenuitate, atque generosæ indolis actibus, summam venerationem adeptus, per heroicæ virtutis specimina. Amore, & fide, pietateque in Deum maxima, conscientia optima præditus, castitatem,

A vir-

* Job. c. 1.

virginitatemque adeò coluit, inter alias egregias dotes, ut jam tertio per Mulieres sibi à Diabolo paratas, ingentes insidias, in ipso juventutis flore eluserit. Quin immò de ipso Diabolo in fœminea specie sibi apparente, gratia Dei viriliter triumphavit. Oblatas aliquando egregias nuptias modestè rejecit. Postmodùm penè sexagenarius, prudentèr perpendens, non esse bonum hominem esse solum,* sociam sibi quærere cogitavit; talem quidem, uti dictitabat, cum qua, si possibile afforet, vivere liceret in casto, & virginali connubio, ad instar S. Patriarchæ Joseph cum Sanctissima Sponsa Virgine Deipara, ita ut jugum matrimonii, absque carnis tribulatione, serena pace sustinere valeret.

Annuit Deus ejus votis: nam honoratior quidam homo, hoc Pyraustæ propositum assecutus, enixè rogavit, ut filiam suam sibi despondere dignaretur, ætatis tenellæ, dote pauperem, sed virtutum decore divitem, qualem ipse cupiebat; addens hoc Deo gratissimum futurum. Ei enim offerebat in conjugem, tantum ut sua protectione fulciret, & à periculis mundi, atque pudoris jactura ob pauperiem eriperet. Pyrausta divinæ voluntati addictissimus, & pietatis operibus, Dei nutu negotium peragi advertens; in Sponsam accepit Puellam, ea lege, ut ejus subveniret indigentiæ, & patrocinaretur pudori; seque & rem suam familiarem, cura Sponsæ muniret. Erat enim tenella Sponsa Seniori Pyraustæ, ætate, & innocentia, sicut filia; eam licitè nutriebat, & abundantiùs in cunctis aderat; excepto congressu matrimoniali; quem nec ipsa Sponsa petebat, nec appetere unquam ostendit. Sponsæ Sponsus castè abblandiebatur, illam in thalamo collocabat; verùm ipse virtutis Vir, post pias preces, extra thalamum in terra juxta ipsam cubabat, castè, sanctèque cum ipsa vivendo. Invidens Diabolus tantæ virtuti, excitavit in Pyraustam Parentum Sponsæ persecutionem, qui ducti

cupi-

* *Gen. c. 2.*

cupidine divitiarum ejus, videntes uterum filiæ non intumescere ad hæredes enitendos; & scientes propositum Pyraustæ, ob quod Sponsam duxerat, non percipientes hoc fieri Dei, & virtutis amore; ipsum aggressi injuriis, quasi Sponsam, & jura conjugii sperneret, minantur ad judices provocaturos, pro dirimendo conjugio, quatenus esset ad illud ineptus. Omnia æquanimitèr toleravit Pyrausta, annis quidem provectior, sed viribus robustissimus, eisque respondit modestè, eorum filiam in Sponsam sibi junxisse, ad ipsam protegendam; & si accidisset, se præ illa diem ultimum claudere, eam ex asse instituturum hæredem, ut posset vitam degere ab omni necessitate liberam: cæterum se omni culpa carere, quia Sponsam non malè habebat, nec ab ea abhorrebat, ut ipsamet fateretur. Verùm nec acquiescentibus illis, Deus amovit occasionem jurgiorum, ad æternam vitam vocata Sponsa, vix elapso anno conjugii.

Postmodùm iniit Matrimonium secundum Pyrausta, eodem proposito virginitatis, & castitatis, eisdem protestationibus: & in Sponsam assumpsit pauperculam paritèr, sed virtutibus excultam Puellam; quam ipsemet ob ejus paupertiem educaverat, & in sacro Puellarum Gynæceo, servandam tradiderat, & aluerat usque ad ætatem nuptiarum, quam offerentibus Parentibus desponsavit; cum qua eumdem vitæ tenorem servavit; ut patuit ex testamento, quod gravi pressus infirmitate confecit; in eo ex conscientia declarans, Sponsam in sua virginitate relinquere, eo quod ipsam duxit in sociam, ad rei suæ familiaris custodiam, suique curam, cum malè degeret solus; & ejus protectionem gereret, & suis facultatibus ipse inserviret. At postquam ab infirmitate convaluit, cum novissent Parentes Sponsæ, vel ex testamento, vel ex suspicione, non tamen ex Sponsa, Pyraustam rem non habere cum illa, insurrexerunt contra illum, eadem cupidine hæreditatis, ut fecerant priores, & per semetipsos, ac per Confessarium Pyraustæ comminati sunt periculum conscien-

tiæ, eo quia non incumberet beneficio prolis, cum sua Sponsa matrimonium exercendo; juxta Sacramenti, & Ecclesiæ intentum; quæ omnia Pyrausta tranquilla, & immutabili mente audiebat absque scrupulo, sciens certò certiùs, suam Sponsam tales non habere impulsus, & semet in conscientia securum. Et quidem secunda hæc Sponsa Pyraustam vocabat suum Patrem, etiam ante nuptias, & jure pro Patre habebat, quia ipsam amore Dei educaverat, & aluerat. Ipseque Pyrausta sicut filiam agnoscebat, ita ut non semel equitando, ante se in ulnis portaret ad quandam Matronam, quæ eam ministeria fœminea edoceret; & adeo innocenter se habebat, ut sæpius puerilibus visa sit ludis sese oblectari. Et hanc quoque sustulit Deus, post menses octo, ad sedandas turbas excitatas a Satana: & quia ad altiora virtutis, & perfectionis culmina, vellet Pyraustam sustollere, uti de facto fecit: cum Pyrausta tandem sæculo vale dixerit, ac distributis facultatibus pro Christo, & pauperibus, Religiosam vitam professus, propè centenarius diem clausit, plenus meritis, & mirandis operibus. Post mortem vero Sponsarum, Pyrausta gloriabundus in Domino, dicere solebat de Sponsis suis, se quasdam columbas ad Cœlum educasse lacte candidiores, Deo gratias plurimas agendo. Cum autem a quibusdam viris Religiosis interrogaretur, super contentione Parentum Sponsarum, respondit à Sponsis suis scire se, non exiisse tales querelas, neque Parentibus ullam causam dedisse talium turbarum; inde laudibus efferendo sinceritatem, & puritatem earum: Parentum potiùs incusabat hæreditatis capiendæ cupiditatem. Igitur

Quæritur à Sapientissimis Viris, & ornatissimis Virtutum Sectatoribus, An Pyrausta in his malè se gesserit? An potiùs heroicæ virtutis actus perfecerit?

CEN-

CENSURA
THEOLOGI PUBLICI
Ad examen unà cum aliis deputati.

I. LEcta atque perpensa diligenter Facti speciе, qualis Sacro Collegio nostro scripto proposita est, difficultatis summam cò redactam video, num Pyrausta gesserit se prudenter, virtutisque excellentis actus perfecerit, dum concepto prius servandæ virginitatis sanctiori proposito, firmoque consilio, annos sexaginta jam natus, vegetus tamen & bene valens, viriumque ac sensuum integer, binis per vices puellis, ætate tenellis, matrimonio junctus est; iisdemque, quoad ambæ vixerunt, familiariter pro licentia maritali, thalamo licet abstinens, blandiendo convixit.

Neque enim de rata gemini conjugii auctoritate, seu, quod aiunt, validitate quæri à Consultoribus video; nùm fortè præmissum tenendæ virginitatis propositum obfuisset: cum illud potius, ex S. S. Patrum, Sacrorumque Canonum doctrina, pro certo ponatur, simplex servandæ virginitatis propositum substantiæ Matrimonii nihil officere. D. Aug. lib. 1. de Nuptiis, & Concupiscentia cap. 11. D. Thom. in 4. Sent. dist. 30. quæst. 2. art. 1.; Alexander III. cap. *Comissum*, extra *de Sponsalibus, & Matrimonio*; aliique quos longo ordine recensere supervacaneum fuerit.

Ad id ergo, de quo unice Sacri Collegii nostri sententia quæritur, pro commisso mihi munere, statim accedens, Pyraustam imprudenter omnino fecisse pronuncio;

 atque

atque adeo tantùm abesse, ut heroicæ Virtutis actus, puellas illas ducendo, ductisque convivendo, perfecerit, ut potius in multis reprehensione sit dignus.

II. Hujus mihi sententiæ primaria ratio hæc est. Quia imprudenter ille agit, ac temerè, qui constituto sibi fine pio præsertim, & arduo, media seligit, sin minus fini contraria, at certè ab illo verisimiliùs abducentia; quæque illius consecutionem difficiliorem faciunt, novisque, ne obtineatur, difficultatibus implicant. Imprudentius multo agit, qui pericula illa studiosè quærit, & ambit, iisque sese volens, ac lubens objicit, nulla aliundè necessitate pressus, ac ductus. Illud scilicet est amare periculum, labendique occasiones data opera, ac de industria consectari: quod inconsideratæ temeritatis est, & imprudentiæ, Sacrisque vetatur Literis, Ecclesiast. 3. *qui amat periculum peribit in eo*. Talis profectò [judicio quidem meo] Pyrausta fuit, qui firmum servandæ virginitatis propositum tenens, eum tamen vitæ statum, volens ac lubens, nullaque necessitate pressus, ingressus est; in quo dimittendi pil propositi proximo periculo quotidie versabatur. Quid enim si in eo cum tenellis conjugibus familiari, intimoque convictu; in iis, quibus illis dicitur suppalpatus, blanditiis frequentissimis, carnales affectus enati illi essent? Quid si puellæ illæ novis, procedente ætate, ignibus accensæ, *carnisque tribulationem*, ut loquitur Apostolus, passæ, debitum petiissent? Tunc sanè aut à virginitatis proposito recedendum illi fuisset, aut contra jura conjugii peccandum.

Neque valet si fortè dixeris, Pyraustam eo casu à definito virginitatis proposito recessurum fuisse absque peccato, cum nullum virginitatis votum emisisset: eumdemque à meliori duntaxat bono, eoque plane libero abscessurum; atque adeò nihil mali, si debitum tunc aut peteret, aut redderet, admissurum. Nihil, inquam, ad
excu-

excusationem id valet: quia tametsi contra voti religionem, quod nullum erat, eo casu peccaturus non esset, erat tamen ex inconstantia, contra prudentiam peccaturus: quia bonum relicturus erat, quod sibi antea proposuerat, quod elegerat, sibique ut finem constituerat. *Inconstantia siquidem illa, recessusque à bono proposito definito, ad imprudentiam pertinet*, Judice Doctore Angelico 2. 2. q. 53. art. 5. Cujus ea ratio est: quia *recessus à bono proposito non consummatur, nisi per defectum rationis, quæ fallitur in hoc, quod repudiat id, quod antea rectè acceptaverat*. Undè & hujusmodi mutatio propositi stultitiæ tribuitur Eccl. 27. *stultus sicut Luna mutatur*.

III. Iis robur addit communis de Maria Josepho nubente sententia. Deiparam Virginem prudenter omninò, & citra periculum amittendæ Virginitatis, Josepho nupsisse docent Patres, & cum iis Theologi fermè omnes; quòd illa divina revelatione certò novisset, Josephum numquam ab ipsa debitum petiturum; tùm quòd pari teneretur & ipse proposito castitatis; tùm quò l illius votum quantocitius conceptuus esset; ac tùm maximè, quòd Deus mentem ejus à petendo debito procul esset aversurus. De quo D. Th. in 3. Sent. dist. 30. q. 2. art. 1. *Beata Virgo antequam contraheret cum Joseph, fuit certificata divinitus, quod Joseph in simili proposito erat servandæ Virginitatis: & ideo non se commisit periculo nubens*. Imprudenter itaque tenellas illas Puellas uxores duxisse Pyraustam oportet, seque in proximum amittendæ Virginitatis periculum conjecisse: quippe qui nullam hujusmodi, de puellis illis certitudinem haberet, quod & pari virginitatis proposito tenerentur, & in eo immotæ futuræ essent, & nunquam essent conjugale debitum petituræ.

Nonnullos audivi qui dicerent: idcircò Deiparam Virginem Josepho nubentem certiorem fieri debuisse, de constanti Josephi castitate, ne sese ipsa castitatis amittendæ

periculo, nubendo committeret; quia nullum illi prælucébat exemplum contracti, post castitatis votum aut propositum, matrimonii: cum contra, Pyrausta exemplum hujusmodi, Mariæ scilicet, atque Josephi Matrimonium, jam tunc præ oculis haberet; in quod intendens ipse, securus ac tutus aleam jaceret. Quasi verò Pyraustam de constanti puellarum illarum castitate securum fecerit, eximium illud Virginis Josepho nubentis exemplum? Aut fortè à pari, ut aiunt, ratione, ita secum argumentari potuerit: nullum castitatis suæ periculum adiere Maria, & Josephus, mutuò contrahendo; itaque nec ego periculum ullum adibo, si binas illas puellas conjuges duxero? Id sibi si finxit animo Pyrausta, seque suasque conjuges cum Sponsis illis Sacratissimis contulit, audacissimus, & impudentissimus fuit. Quia ergo Virgo Deipara ideò prudenter omninò, & citrà castitatis amittendæ periculum, nupsit, Theologorum quidem judicio, propterea quod constantem Josephi castitatem divina revelatione cognoverit; [quidquid de prælucente, aut non prælucente hujusmodi conjugii exemplo, fingere lubeat] consequens profectò est, Pyraustam, qui nullam de constanti suarum conjugum castitate certitudinem habere poterat, quantumvis eximium illud Deiparæ Josepho nubentis exemplum illi præ oculis esset, imprudenter omninò Matrimonium iniisse; seque in patentissimum amittendæ castitatis periculum conjecisse.

IV. Ad lata jam sententiæ nostræ momenta, accedit & istud minimè contemnendum: quod Ecclesia vehementer optet, ut qui, post contractum legitimum Matrimonium, de consensu partium, virginitatem vovent, separentur ab invicem, nisi gravis obstet ratio, summaque necessitas; (toto titulo *de conversione Conjugatorum*) idque ob periculum violandæ virginitatis, in illo familiari, & conjugali convictu. Cujus infausta leguntur etiam in summis viris exempla: ac illud maximè Genebaldi Laudunensis Episcopi; quem cum uxor, quà

con-

consentiente vitam Monasticam amplexus fuerat, ac deinde creatus Episcopus, frequentius visitaret, duas ex ea filios suscepit, ob idque à S. Remigio publicæ pænitentiæ addictus est. Quanto ergo magis optare Ecclesia censenda est, ut qui pio illo servandæ virginitatis proposito tenentur cælibes, à ducendis postmodum uxoribus, & à conjugali societate, intimoque convictu prorsus abstineant: ne & ipsi à pio, religiosoque proposito excidendi periculum adeant: cùm facilius longè fit, cælibes firmum illud propositum antea tenentes, uxores non ducere, quàm qui duxerint, à convictu posteà abstinere. Nisi illos aliundè ad ducendum, ductisque convivendum uxoribus, gravis aliqua ratio, summaque necessitas urgeat; qualis profectò nulla in Pyrausta inventa est.

Ea quidem necessitate pressi, ac boni etiam publici ratione ducti, nonnulli Principes viri, ac fœminæ, concepto prius virginitatis proposito, Matrimonium iniere; aut etiam, post nuncupatum in Matrimonio virginitatis votum, suis perindè conjugibus convixerunt; quin aut imprudenter egisse, aut Deum idcircò tentasse censeantur: quia illos in eum vitæ statum, atque ita in illud amittendæ, quam voverant, aut decreverant virginitatis, periculum, conjecit necessitas, non studiosa voluntas: eaque de causa Deum sibi ipsis eo in periculo constitutis adfuturum, piè, ac religiose sperare potuerunt. Non ità profectò Pyrausta, sed Deum apertè tentavit, dum servandæ ad obitum usque virginitatis suscepto consilio, fixoque proposito, ejusdem violandæ periculum adiit volens ac lubens, nulla uxores ducendi, iisdemque intimè convivendi, seù publica, seù privata necessitate compulsus. Atque ita nonnisi ex præsumptione adfuturam sibi, ad castitatis custodiam, Dei gratiam adpromittere potuit; quæ invitè quidem, innocenterque periclitantibus adesse solet, non itidem periculum temerè adeuntibus, & amantibus: facientibus quod in ipsis

est,

eſt, ex Dei miſericordia conceditur; aſt officium deſerentibus, ſibique præſidentibus, ex Dei juſtitia denegatur.

Quæ etenim contrahendi Matrimonii rationes, Pyrauſtæ fuiſſe dicuntur; curanda ſcilicet per Uxores res familiaris, illarum ſublevanda inopia, tuendus à ſæculi periculis illarum pudor; adeò futiles ſunt, ut nihil magis; nullamque veram ducendarum per vices uxorum neceſſitatem, viro caſtitatis ſtudioſiſſimo induxerunt. Cum alia meliori via, quàm inito Matrimonio procurare bona illa omnia de facili potuiſſet. Ut enim prædives erat Pyrauſta, induſtrios, fidoſque rerum ſuarum curatores, aut etiam ſi mallet provectas ætate mulieres curatrices adſciſcere ſibi potuit; quæ eo longe melius officio defunctæ fuiſſent, quàm tenellæ illæ, & inexpertæ puellæ, curandæ illæ potius, juvandæque, quàm curaturæ & adjuturæ. Iiſdem verò puellis pauperculis, ut fertur, ac de honore periclitantibus, dotem conſtituere potuit congruentem; ut vel viris bene moratis in matrimonio collocarentur, vel Chriſto cœleſti Sponſo in Monaſterio conſecrarentur. Quæ autem producitur ratio altera, quæ ad ducendas uxores Pyrauſtam impulerit: quod videlicet *perpendiſſet ille, bonum non eſſe hominem eſſe ſolum*, *Geneſ.* 2. non futilis modo eſt, verùm etiam erronea, ad cælibatus, & Monachatus injuriam, à Calvinianis excogitata. Quaſi verò de quibuſvis hominibus dictum id eſſet à Deo, ac non potius de homine primo, in ipſo mundi hujus exordio; ac de ſexu virili, quem non expedit eſſe ſolum, ad commune generationis officium? Aut melius omnino non ſit, cælibem vitam ducere, ad virginitatis cuſtodiam, quàm uxoribus jungi, illiſque convivere? Cum præſertim Apoſtolus dicat primæ ad Corinth. 7. *Nuptis & Viduis bonum eſt, ſi ſic permaneant ſicut & ego*.

V. Accedunt & alia in Pyrauſta imprudentis animi argumenta. Cum enim ex Apoſtoli doctrina, primæ ad Corinth. cap. 7. verſu 5. neutri Conjugum liceat caſtè vivere, niſi

nisi ex alterius consensu : quod itidem Augustinus disertissimè docet Epist. nunc 220, aliàs 70. ad Bonifacium Comitem, *Sine Uxoris consensione continenter vivere viro non licet:* prudentia maximè postulabat, ut qui castè vivere in Matrimonio proposuerat, de conjugum quas ducebat, consensu, antequam contraheret, aliquomodo certus fieret, pari ab iis castitatis proposito petito, atque obtento: quandoquidem consensum, postquam contraxisset, se ab illis obtenturum adpromittere sibi certò non poterat. Aliundè enim ex communi Theologorum, & Jurisperitorum Sententia, castitatis custodia, in ipso contractu Matrimoniali, in pactum expresse deduci non potest; * uti profectò nec Pyrausta deduxit, ea saltem in parte laudandus. Postulabat etiam Prudentia, ut qui castè in Matrimonio vivere constituerat, quod sine Uxorum consensu præstare nequibat, tales saltem in Matrimonium Uxores duceret, à quibus consensum illum obtinere multò certius posset; provectæ scilicet ætatis fœminas, quæ castitatem probassent ad multos annos; (quales olim in Diaconissas assumi jubebant Canones) à quibus minus illi de petitione debiti timendum fuisset; quàm à puellis illis adolescentulis; quæ licet pro tenera ætate simplices essent, ac verecundæ, dum ab ipso sunt ductæ; timendum tamen erat, ne cum carne in iis crescerent desideria carnis; quæ contrà in vetulis cum carne decrescunt.

Quid, quod ex ipsa nobis exhibita facti specie, non liquet, Pyraustam consensum illum suarum Conjugum, sine quo non licuit illi castè vivere, post contractas saltem nuptias obtinuisse. Quod enim aiunt aliqui, ut consensum tunc tandem obtentum ostendant, Conjuges scilicet ejus de-

* *D. Thom. in 3. Sent. dist. 28. quæst. 1. art. 4. ad 3. Gregorius IX. Cap.* Si conditiones, *extra* de conditionibus appositis in desponsatione, *aliique supra viginti, Laudati a Sanchesio lib. 5. de Matrim. disp. 10. §. 2. & a Laymano lib. 5. tr. 10. par. 2. cap. 7. Coroll. 2. qui & iis hac in parte suffragantur.*

debitum minimè petiisse; id inquam consensum liberum nequaquam evincit: quia quod in tàm brevi temporis spatio debitum non petierint, ex puerili quadam erubescentia, reique venereæ ignoratione contigisse verisimilius est, aut etiam ex timore reverentiæ in eum virum, quem non tàm uti maritum, quàm uti patrem & dominum, suarumque fortunarum auctorem habebant: qui concepti dudùm propositi tenacissimus, nunquam debitum postulare definiverat, sed petendi onus totum devolverat in Uxores, ac etiam ne peterent, sibique hac in re morem gererent, hortabatur. Quod si fecit Pyrausta bonus, uti fecisse verisimillimum est, (quandoquidem non probatur oppositum) non modo peccavit contra prudentiam, verum etiam contra justitiam: quia tunc contractum matrimonialem reddidit tenellis Conjugibus *onerosum*, judice Doctore Angelico in 4. Sent. dist. 32. art. 4. ad 3., *cum oporteret eas semper confusionem petendi debiti subire*. Immò vel ex hoc solo deliquit, si Conjuges suas à petendo debito nimis instanter avertit, eodem judice D. Th. ibidem art. 2. q. 1. ad. 2. *Non debet Vir uxorem avertere ne petat debitum, nisi propter aliquam rationabilem causam: & tunc non debet cum magna instantia averti, propter pericula imminentia.*

VI. Postremùm, illudque minimè silendum in Pyrausta imprudentis animi specimen est: quod non satis honestum, ac decus ad speciem tenuerit, ne ex gemino illo conjugio cæteri offenderentur. Quid enim in hominum æstimatione tàm indecorum, & indecens, quàm virum annos sexaginta jam natum, tenellæ puellæ annos vix puto pubertatis ingressæ, matrimonio jungi; ubi gravis ratio nulla deprehenditur, quæ hujusmodi nuptias cohonestet? Quid tàm inhonestum in hominum oculis, quàm virum sexagenario majorem, ex priori uxore viduum, ad secundas nuptias, & quidem cum puella altera tenella, & adolescentula transvolare? [proh quàm tenellam fuisse illam oportet,

ret, quam Pyrausta bonus, non equi sui tergo exciperet, sed *ante se in ulnis equitando gestaret*. !] Id scilicet risu & cachinnis excipi solet, tanquam intemperantis libidinis argumentum: quique hujusmodi nuptias prensant, deliri senes, insanis puellarum amoribus irretiti vulgò dicuntur. Quod omnes de Pyrausta eò facilius suspicari poterant, quod is mentem, animumque, quo eas adolescentulas senex duxerat, teneret occultum. Absit autem ut facinus offensionem non modicam habens, & ad honestatem minus benè compositum, heroicæ Virtutis actum dicere audeam, fidelibus ad publicam imitationem proponendum.

VII. At nonne, inquiunt aliqui, Josephum Patriarcham Sanctissimum imitari laudabile est: qui non modo Virginitatem in matrimonio coluit, sed & Adolescentulam volens ac lubens in matrimonium duxit, concepto prius colendæ virginitatis voto, aut certè suscepto consilio, fixoque proposito? Oh! qui quæso vos estis, qui omnia vel Divorum, vel Deiparæ, vel ipsius etiam Christi gesta, immò & omnia, singulaque gestorum adjuncta, à fidelibus exprimi laudabiliter posse existimatis; nec satis animadvertitis, sintne semper fideles eo in statu positi, iisque in circunstantiis constituti, quibus id prudenter, & laudabiliter facere queant, quod ii pro rerum suarum statu prudentissimè peregerunt? Sint, si superis placet, fideles aliqui, eodem ac Josephus ipse statu positi; sint paribus de Cœlo revelationibus illustrati, quibus de sua, Sponsarumque ducendarum inviolabili virginitate sint certi; tunc sanè imitatio Josephi cum laude illis esse poterit: sin minus certi fuerint, imprudentissimè facient quod fecit ille prudentissimè.

Immò si liceat mihi pro Theologica libertate pronunciare quod sentio: est illa pietatis heteroclisis, & anomalia, velle Josephi matrimonium imitari, eoque fine

atque

atque consilio conjugem ducere, & quidem tenellam, atque juvenculam, ne quid ad integram desit imitationem. Matrimonium quippè Josephi, ut simpliciter matrimonium fuit, corporumque conjunctio, excellentis, heroicæque virtutis actus per sese non fuit, cujus imitatio summa in laude possit esse: quamquam infinita aliunde decora secum tulerit, quæ nostram mereantur admirationem, & cultum. Quare sanctioris propositi scopus in Pyrausta esse non debuit Josephi matrimonii imitatio, ut vel sic castitatem ejus etiam conjugalem imitaretur: sed Josephum castissimum laudabilius, prudentiusque imitatus esset liber, & cælebs, quàm Uxoribus junctus.

Servanda in D. Josephi imitatione ea prudentiæ lex, quam in ipsius Christi Domini imitatione eruditissimi Theologi ponunt; atque in his maximè Franciscus Suares lib. 9. *de lege Divina positiva veteri* cap. 14. *Non est*, inquit ille, *prudentiæ opus, velle imitari Christum materialiter, ut sic dicam, in omnibus suis actibus: alioquin celebrando Pascha, manducaremus agnum Paschalem, quia ipse hoc fecit, & alia similia, quæ in nobis absurda planè essent. Sed imitandus est Christus formaliter, ut sic dicam, id est in obedientia proportionali: ut sicus ille servavit legem, quæ ad tempus illud pertinebat, ita nos legem nobis datam servemus*. Quocirca vanam etiam superstitionem esse docet, velle Christum Dominum imitari, affectum aliquo vulnere, seù cicatrice, tùm circumcisionis, tùm affixionis manuum, ac pedum; ut in illo dolore, & passione quis Christo Domino conformetur: *quia*, inquit, *conformitas illa in sola materiali, & corporali læsione, aut affectione, nullius virtutis honestatem habet, neque in aliquem honorem Christi cedit; & ita est cultus superstitiosus, & vanus*. Pari itaque titulo, non erat D. Josephus viro cælibi, liberoque, qualis Pyrausta tunc erat, *materialiter*, ut Suaresius loquitur, imitandus, *in omnibus actibus suis*, ac in ipso quoque cum Deipara

Virgine matrimonio: quia nuda illa matrimonii imitatio, nullius virtutis honestatem habet, neque in aliquem Josephi honorem cedit; sed erat illi Josephus *formaliter* imitandus, hoc est, in Virginali pudicitia, & quidem *proportionali*: ut sicut ille mentis, corporisque puritatem illibatam servavit in matrimonio, ità & iste, quantum Deus daret, servaret in cælibatu. Quotquot aliam in Christi, Divorumque gestis imitandis, sequuntur normam, inconsulta, bona pace dicam, devotione, & anomala pietate ducuntur.

Addam obiter, non omninò ex Patrum sententia constare, quod aliàs vulgo creditur: Josephum præmisso Virginitatis voto, aut etiam proposito, ad nuptias accessisse. Negat id apertissime D. Augustinus lib. 5. contra Julianum cap. 12. ubi Josephum implendi Incarnationis Mysterii adhuc nescium, Mariam *in spem procreandæ prolis* duxisse conjugem docet; nec nisi tertio post mense, Virginitatis voto se se obstrinxisse, dum divinam Uxoris fæcunditatem, monente Angelo intellexit: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim in ea natum est de Spiritu Sancto est*. Luc. 2.

VIII. Videndum modò, quas afferant Pyraustæ Patroni imprudentiæ, & heteroclitis excusationes. Aiunt itaque primò, non imprudenter illum, ac temerè, amittendæ Virginitatis periculum adiisse; imò nullum re ipsa fuisse periculum: propterea quod & de sua, & de puellarum quas ducebat, constanti castitate moraliter certus esset: de sua quidem, quia varias hujusmodi tentationes juvenis superaverat: de puellarum verò, quia eas ingenuas, verecundas, simplices, & minimè malas, antea noverat, & probaverat. At næ quæso Pyraustam insipientem, ac præfidentem, si se tam futilibus indiciis moraliter certum existimavit? primò, quia in re venerea, ex una alterave tentatione fæliciter superata, nemo de futuris pari fœlicitate superandis, sit certus: cum tam multos quotidie videamus, qui primam, alteramve fœliciter superent, tertiâ,

quar-

quartave vincantur. Secundo, quia quas junior superaverat tentationes, perraræ fuerant, & casu fortuito duntaxat objectæ: in Matrimonio verò continua illi tentatio futura erat. Quis autem de continua tentatione superanda sibi sit certus, propterea quod transitoriam, ac veluti momentaneam superaverit? Tertio, quia priores illæ, e quibus emerserat tentationes, superari facilius poterant. Cum enim de re per se mala tentaretur, de habenda scilicet copula prorsus illicita; poterat plane vel ex ipsa facti turpitudine, vel ex studio tuendæ famæ, vel etiam curandæ valetudinis animo, ad resistendum excitari. In matrimonio autem, eò illi erat, acrior, obstinatior, subtiliorque tentatio subeunda; quòd nec jam de re turpi, nec per se mala, nec famæ noxia, nec saluti periculosa, sed de suo veluti jure capessendo, tentandus esset; soloque ad resistendum, decretæ virginitatis amore excitari posset. Quis verò de graviori tentatione superanda sibi sit vel moraliter certus, quod leviorem superaverit? Quarto, quia tametsi puellas illas ingenuas, simplices, pudicas probasset anteà; tales tamen futuras imposterum, sperare sibi certo non poterat; crescente cum annis malitia, auctisque cum carne desideriis carnis, ac tum maximè matrimonio licitum illis faciente, quod antea erat illicitum.

IX. Addunt iidem illi Pyraustæ Patroni, necesse omninò non esse, hominem etiam solemniter voventem, securum esse, numquam se votum violaturum, ut prudenter vovere censeatur: cum eam securitatem, ob continua vitæ pericula, habere homo non possit. Quantò minus ergò, subjungunt ii, necesse id non fuit, ut Pyrausta virginitatis propositum conciperet prudentissimè? Ità sanè, non est id necessarium: at non id quæritur in præsenti, an prudenter Pyrausta propositum castitatis initio conceperit: sed an eo jam concepto, matrimonium prudenter inierit? Porrò tametsi necesse omninò non sit, hominem virginitatem prudenter voven-
tem,

lem; aut etiam proponentem duntaxat, ac decernentem, de futura voti, aut propositi observantia, certum sibi esse, atque securum: id tamen prudentia postulat, ne in novum, graviusque amittendæ Virginitatis periculum, se se spontè, liberèque conjiciat; quo sanè de voti, aut propositi observantia, minus adhuc certus fieret, minusque securus: neve eum vitæ statum lubens, & volens ingrediatur, in quo devota, decretave Virginitas, in novum, graviusque, illudque continuum, ac penè inevitabile discrimen adducitur. Quid enim illud est aliud, quàm constituto sibi fine aliquo, pio prorsus, ac religioso, media sumere, à fine verisimilius abducentia? quod prudentiæ leges in primis vetant.

X. Opponunt loco tertio, atque in eo vim maximam ponunt, Pyraustam servandam Virginitatem proposuisse, non absolutè, sed *si possibile foret*: Atque ita nihil mali acturum illum, ac etiam propositum minimè violaturum, si occurrente aliqua insuperabili difficultate, à castitate deficeret: non enim, aiunt illi, esset impleta conditio.

Verùm, nec ob eam positam conditionem, Pyrausta ab imprudentiæ vitio excusatur. Sic enim debebat ex prudentia tale matrimonium inire, in quo custodia castitatis sibi maximè possibilis fieret, non in quo sibi fieret moraliter impossibilis, aut certè multo periculosior, ac difficilior; si ductæ uxores justa vitæ spatia tenuissent. Debebat ergò matrimonia inire cum vetulis, quæ per annos admodum multos virginitatem probassent, aut etiam cum provectæ ætatis viduis; à quibus minus ipsi periculum fuisset, quàm à puellis illis adolescentulis; quæ licet pro tenera illorum ætate simplices tunc essent, ac verecundæ; crescente tamen ætate futurum erat, ut in eis malitia cresceret, & cum carne crescerent desideria carnis, quæ contra in vetulis decrescere solent, ac paulatim extingui. Debebat etiam honesti speciem contrahendo tenere; ne

cæteri ex illa tam dispari Conjugum ætate offenderentur: quam utique publicam offensionem, provectæ ætatis uxores ducendo, devitasset. Debebat, ut antea diximus, (quibusvis tandem conjugibus jungi vellet) non antea matrimonium inire, quam simile castitatis propositum ab iisdem obtinuisset: ut vel sic de illarum ad servandam castitatem assensu, fieret aliquanto securior. Cum alterutri conjugum sine alterius assensu castè vivere impossibile sit; secundæ Cor. 7. v. 5. Sed & aliunde Pyraustam, sua illa conditione nihil obstante, imprudentissimum habeo, sicque palam ostendo.

Certè quotquot se aliquid facturos vovent, aut etiam simpliciter decernunt, *si possibile fuerit*; nisi derisoriè proponant, aut voveant, ea ipsa conditione, casus duntaxat excipere intendunt, *impossibilitatis*, aliunde fortassis orituræ; *non impossibilitatis*, quam sibi ipsis ex imprudentia, aut ex malitia procurabunt. Uti plane qui vovet se professurum in religione, *si possibile fuerit*, excludit per hujusmodi conditionem, casum impossibilitatis profitendi; si qua fortè oriatur aliunde, E. G. ex repugnantia Monachorum, qui eum fortè ad professionem recipere nolint; non casum impossibilitatis, ex ipsiusmet Voventis improbitate, atque astutia orituræ: ut si de industria pravos mores per annum probationis exhibeat, ut hac ipsa de causa ad professionem admitti non possit. Tunc enim si ob hujusmodi impossibilitatem, sibi de industria procuratam, non recipiatur ad professionem, non censetur concepto voto satisfecisse, quod non sit impleta conditio, *si possibile fuerit*; quia de ea impossibilitate non est intelligenda conditio, qua se voverat in religione professurum. Jam sic est in casu Pyraustæ. Proposuit ille quidem castitatem in Matrimonio servare, *si possibile foret*: at quæ illi aborta est servandæ castitatis moralis impossibilitas [maximè si puellæ illæ præcipiti casu sublatæ non essent] ab ipso Pyrausta de indu-

industria procurata est; quippe qui puellis semel, iterumque matrimonio jungi voluit, illis intimè convivere, ac suppalpari; potius quàm alterum, de quo diximus, matrimonii genus inire, quod paucioribus multò periculis fuisset obnoxium. Non itaque adjecta conditio, *si possibile fuerit*, Pyraustæ imprudentiam excusat, sed auget potius; cum eam sibi moralem impossibilitatem, de industria procuraverit. Annon quæso nugacem illum, qui facturum se aliquid promitteret, *si possibile foret*; ac tum allaboraret, ut ne possibile fieret?

XI. Opponunt illi præterea, nulli se periculo commisisse Pyraustam, puellas illas ducendo in matrimonium: quia si debitum petiisent, potuisset ille, concepti propositi tenacissimus, de statu religioso deliberare, atque ità matrimonium solvere, juxta Ecclesiæ Canones, qui id conjugibus licitum faciunt, cap. *ex publico*, extra *de conversione conjugatorum*. Egregium sane inventum! At non quid Pyrausta facere jure posset, ad castitatis custodiam, expendimus hìc, sed quod facere constituerat, examinamus. Undè autem habent illi, hoc Pyraustæ fuisse consilium, solvendi scilicet matrimonii, ad primam debiti petitionem, emissa in Monasterio religiosa professione? Undè habent, Pyraustam virum prorsus ignarum, & illiteratum, Ecclesiæ novisse Canones, qui eam conjugii solutionem, ante habitam copulam, licitam conjugibus faciunt? Immò illud ex opposito constat apertè, nec id intendisse Pyraustam, quod illi affingitur, nec intendere potuisse, nisi secum ipse pugnasset. Cum enim propositum illi esset, castitatem in matrimonio servare, ad Divi Josephi imitationem; quì quæso matrimonium solvere cogitasset, ad custodiam castitatis? sic enim non servasset eam in matrimonio, sed extra matrimonium, & longè à Divi Josephi exemplo, quod æmulari constituerat, abscessisset.

Quid quod non desunt Theologi , Juriumque periti ; qui eam solvendi Matrimonii facultatem, novis duntaxat conjugibus concessam doceant, primo bimestri, à contracto matrimonio, non à petitione debiti computando. Si sic est, nulla Pyraustæ patuisset via, servandæ quam proposuerat castitatis ; si ductæ puellæ, post elapsum duntaxat bimestre, debitum petiissent.

Quid etiam, quod summi Theologi docent, inter quos Franciscus Suares tract. 6. de voto cap. 9. *Nec honestum esse, nec rationi consentaneum contrahere matrimonium, seu fidem Matrimonii dare, animo non consummandi, sed transeundi ad meliorem statum Religionis: maxime si id fiat ab uno contrahentium, ignorante altero, & bona fide contrahente: tum quia sic videtur fieri aliqua injuria conjugi, estque in hoc aliquis deceptionis modus: tum quia sic constituitur homo in gravi periculo, mutandi hujusmodi intentionem, & permanendi in eo statu matrimoniali, quem ingressus est*. Qui ergo Pyraustæ eam mentem affingunt, dum Puellis matrimonii fidem dedit, ut eum prudentem, & benè cautum ostendant, inhonestum, Suaresio Judice, faciunt, ac minus æquum, qui puellis illuserit, & injuriam irrogarit. Neque illi ulla ratione suffragatur viri hujus exemplum, qui, ut est in cap. *commissum* extra *de sponsalibus, & Matrimonio*, Matrimonium, suadente Alexandro III. contraxit, *ad frugem melioris vitæ transire suspirans*, atque ità destinata jam voluntate, Religionis subinde profitendæ. Is enim Matrimonii fidem sincero prorsus animo dederat, ac etiam juramento firmaverat, nihil tunc de statu religioso amplectendo omninò cogitans; eamque subindè duntaxat Religionem ingrediendi mentem conceperat, post jurata, fide bona, sinceroque animo, sponsalia: unde ad servandam juramenti religionem, matrimonium contrahere jussus est. Pyrausta e contrario, ea mente, eoque consilio matrimonii fidem dedisse, jam dicitur; ut si debitum peteretur, de profitenda religione

gione

gione deliberaret: quare conjugibus, quibuſcum nullo pacto convenerat, illuſiſſe convincitur.

Sed etſi ea arte, atque conſilio, quod illi libenter affingunt, iis periculis occurriſſet, quæ illi poterant obvenire, ex parte uxoris debitum petituræ: non tamen iis periculis occurriſſet, quæ illi ipſi, ex propriæ carnis infirmitate, poterant aboriri. Quid enim ſi ipſemet, in eo familiari convictu cum tenellis conjugibus, carnis deſideria concepiſſet? tunc ſane non de ſolvendo, ſed de conſummando matrimonio cogitaſſet, atque ità à propoſito receſſiſſet.

Effugium ſubinde quærunt, ut rationem ex D. Tho. petitam elidant, qui Virginem ideò nulli ſe periculo commiſiſſe nubendo, docet, quia antequam contraheret cum Joſepho, *fuit certificata divinitus, quod Joſeph in ſimili propoſito erat ...., & quod actus conjugalis, numquam ſequi deberet*: aiuntque, Virginem ea quidem eguiſſe certitudine, quia votum emiſerat; ea tamen non eguiſſe Pyrauſtam, quia propoſitum tantum conceperat. Verum non ſatis obſervant, D. Thomam, tum ibi, tum alibi ſæpe, in ea Magiſtri ſententiarum, Gratiani, aliorumque Theologorum eſſe ſententia, Virginem tunc quoque dum nupſit, non niſi Virginitatis propoſitum habuiſſe, votumque duntaxat poſtea concepiſſe; & tamen hujuſmodi certitudinem, in ea, ut ſine periculo contraheret, poſuiſſe. Sed age, votum jam tunc emiſiſſe ponamus: non ideò tamen argumentum à me ex D. Thoma petitum eliditur: quia ſi ea certitudo deſideratur à D. Thoma, ut caſtitatis amittendæ periculum devitetur, Pyrauſta quantumvis ſolo propoſito obligatus, in eo certè periculo verſabatur; cum nullam hujuſmodi, de ſuis conjugibus certitudinem haberet.

XII. Agunt ultimò tandem Pyrauſtæ Patroni, nonnullis exemplis, ut illum ab imprudentiæ vitio utcumque excu-

 ſent.

sent. Heroicæ virtutis homines, inquiunt illi, majora interdum adiere pericula, quàm quæ Pyrausta puellas illas ducendo subjerit; quin idcirco imprudentiæ arguantur. Martyres interdum Tyrannos ad sæviendum provocarunt; in supplicia, ignesque ruerunt; bestias quibus objecti fuerant, vi adegere, atque in seipsos concitarunt; carnifices animarunt; aliaque id genus sunt aggressi, quæ à prudentiæ regulis abscedere videbantur. Egregiè profectò, & appositè, ad præsens, quod hic expendimus, Pyraustæ conjugium! Quasi verò idem fortasse sit, periculum adire vitæ pro Christo Domino profundendæ, quod utique fecere Martyres, ac castitatis post conceptum propositum violandæ; quod Pyrausta fecit imprudens? Sed age, sit ità: quam dispar est aliundè Pyraustæ, & Martyrum ratio! Adibant illi vitæ pericula prudentissimè, quia id tuendæ fidei honos postulabat; ne pusillo, abjectoque animo ferre pro Christo supplicia viderentur: Pyrausta periculum adiit imprudenter, qui nulla, ut id ageret, necessitate ducebatur, suoque duntaxat genio serviebat. Si quid etiam contra communes prudentiæ leges tentarunt Martyres, id peculiari Spiritus Sancti afflatu, factum credere, non modo possumus, sed debemus: quia uti sancti, divinoque spiritu acti, nobis ab Ecclesia proponuntur: Pyrausta è contrario, si quid à communibus prudentiæ legibus abhorrens aggressus est; non perinde peculiari Spiritus Sancti impulsu factum credere tenemur, nisi certis aliunde documentis demonstretur: quia necdum publicum habet, & irrefragabile sanctitatis testimonium; necdum illum Divis adscripsit Ecclesia, & divino spiritu ductum pronuntiavit: sed an sit Altaribus admovendus inquiritur.

Diva Theresia, cujus etiam exemplum nobis obtruditur, quòd votum conceperit longè magis arduum, [de eo semper faciendo, quod è majori Dei gloria foret] nec tamen ob id arguitur imprudentiæ; perperam ad Pyraustæ

excu-

excusationem in scenam inducitur. Cum nec ego Pyraustam incusem, quod propositum conceperit arduum, ac difficile; sed quod eo concepto, ea selegerit media, quæ eumdem ab implendo proposito, verisimilius abducerent, novisque periculis implicarent: quod profectò Diva Theresia non fecit.

Cætera, quæ ad Pyraustæ excusationem, jactantur exempla, servatæ in matrimonio castitatis, nihil ad præsens institutum omninò valent. Non enim Pyraustam minus prudentem fuisse dico, quòd castitatem in matrimonio servarit, aut etiam servare, antequam contraheret, proposuerit: sed quòd eo concepto castitatis proposito, nulla necessitate pressus, ac ductus, volens, ac lubens Matrimonium inierit; atque ità in præsentissimum deserendi propositi periculum, se sponte conjecerit. Divus Henricus verò, & Divus Eduardus, aliique, qui castitatem in matrimonio coluerunt, eandem antequam contraherent, minimè voverant, aut statuerant; sed contracto jam Matrimonio, novo veluti pacto cum conjugibus inito, castitatem coluerunt: quod nemo negaverit esse licitum, atque laudabile. Diva Pulcheria Imperatrix, quæ castitatem diu ante quàm nuberet proposuerat, aut etiam voverat, matrimonium non nisi necessitate pressa contraxit, ex commodi publici ratione; *quòd ità necessitas temporis exigeret, ut conjugii titulo Martianum, pro summo Ecclesiæ bono, eveheret ad Imperium*: uti Baronius observat in Annalibus, ad annum 450. Diva quoque Cæcilia, quæ post devotam Deo Virginitatem nupsit Valeriano, invita prorsus, & *contra suam voluntatem* in matrimonium non tam data, quàm tracta est; eratque (quod potissimum est hac in parte,) *de inviolabili sua Virginitate secura; cum in Angeli tutela esset, qua Virginitatem ejus custodiret.* Diva Dalphina, quæ Elzeario Comiti, post conceptum Virginitatis propositum, nupsit, *ad Matrimonium accessit invi-*

 ta,

ta, atque ex obedientia , quam parentibus , & Carolo II. Jerosolymorum , & Siciliæ Regi deberet , adducta : ut vitæ illius Auctor scribit , apud Surium , ad diem Septembris 27. cap. 5. Quodque notandum est magis , servandæ virginitatis propositum , non nisi post contracta sponsalia conceperat : atque ità ex tenendæ fidei necessitate , matrimonium inire compulsa est . Quod idem de eo dicendum venit , de quo sermo est in cap. *commissum* , extra *de Sponsalibus , & matrimonio* , cui Alexander III tutius esse respondit , contrahere matrimonium, post susceptum *melioris vitæ* consilium. Is enim consilium illud vitæ melioris , seu castitatis custodiendæ , conceperat , post contracta , ac etiam post jurata sponsalia : unde ad servandam juramenti fidem , congruum , ne dicam necessarium illi fuit contrahere matrimonium . Pyrausta ex adverso , suum illud propositum , diu ante contracta sponsalia , conceperat : atque ità nulla necessitate pressus , ac ductus , adeoque & imprudenter bina illa iniit matrimonia.

XIII. Iis omnibus præclusis effugiis , eversisque momentis, quibus Pyraustæ imprudentiam excusare nonnulli adnituntur ; unus tandem superest , qui ab iis possit obtendi , atque ut inaudio , reipsa ab iis obtenditur , peculiaris afflatus Spiritus Sancti ; quo motus , ductusque Pyrausta ea matrimonia contraxerit ; ut vel sic , à violatis prudentiæ legibus excusetur . Spiritus , inquiunt illi , ubi vult spirat , hominemque quandoque , præter communes prudentiæ leges ducit , ac dirigit , ex prudentiæ scilicet supernaturalis , atque infusæ dictamine : quo certe modo Sanctos nonnullos à Spiritu Sancto afflatos , directos , ac ductos Historiæ produnt . Bellè scilicet ad excusationem excogitatum ! verùm cum Pyrausta certum , & authenticum sanctitatis testimonium nondum habeat ; profecto nisi certis aliunde documentis evicerint , afflatum illum peculiarem Spiritus Sancti illi adfuisse ; eumdemque prudentia superna-

turali ,

turali, atque infusa [quod paucorum admodum privilegium est] donatum fuisse demonstraverint; perperam omninò jactatur, ac fingitur. Cum id potius quæratur à nobis, an in facto adeo inusitato, atque insolito, à Spiritu Sancto reipsa sit ductus, ut Divorum fastis possit adscribi, & tamquam hæroicæ virtutis exemplar universo Orbi imitandum proponi. Quid porrò tam absonum, quàm ad casus propositi solutionem, id pro certo ponere, quod maximè quæritur in præsentia? donec ergo Pyraustam Divorum fastis adscripserit Ecclesia, de tota ejus agendi, vivendique ratione, ex communis prudentiæ regulis nobis est judicandum, nec peculiaris ille Spiritus Sancti afflatus temerè confingendus: Sanctitas probanda nobis est ex operibus, non ex præsumptione Sanctitatis, opera approbanda, vel excusanda.

Secundum has leges, in Sacra Rituum Congregatione judicari solitum esse, dum de Divis in canonem referendis quæstio vertitur, testatur Eminentissimus Cardinalis Azolinus, in Voto ab ipsomet in Sacra Congregatione pronunciato, dum de Roberti Bellarmini inter Beatos referendi hæroicis virtutibus ageretur. Cum enim Bellarmino inanis gloriæ superbæque jactantiæ vitium abijceretur, quòd in publica concione Capuæ habita, uti & in ipsius vita ab eodem descripta, non pauca ad sui laudem dixisset, atque scripsisset; ejusque patroni ad excusationem reponerent, potuisse Bellarminum peculiari quodam afflatu Spiritus Sancti, in sui ipsius laudes effundi; cùm & Paulus Apostolus, de suis interdum laudibus magnificè dixerit, in datis præsertim ad Corinthios Epistolis; officiosam excusationem, ita reijcit Vir Eminentissimus: *Quello che troviamo di S. Paolo, ò d'altri Santi, che ò crediamo per fede essere Santi, confirmati in grazia, ò sono gia canonizzati, dobbiamo interpretarlo in bene, ancorche paia difetto, perche non può ingannare la Scrittura, nè la Chiesa. Mà di quelli,*

de quali pende sub Judice l'Esame delle virtù, la presunzione è sempre pro naturà: e tutti gli atti, che mostrano umanità, che è il loro principio naturale, sono giudicati difettuosi; altrimenti tutto andarà al rovescio. Perche de Santi già fatti, abbiamo dà credere, che hanno operato bene, perche si sà che sono Santi: mà di quelli che cerchiamo dall'opere se siano Santi, bisogna che l'opere siano tali, che non solo escludano il difetto, mà provino la perfezzione; Altrimenti si sconvoglie tutto, ed è un pigliare la conclusione dell'argomento per provar le premesse. Ità vir summus: cujus ego acre judicium Pyraustæ Patronis pensandum relinquo, ut intelligant, non esse de Pyraustæ matrimonio, ex Sanctitatis ejus, peculiarisve, qui illi affulserit Spiritus Sancti afflatus, præjudiciis judicandum; sed hæc ipsa, ut rectè judicetur, præjudicia esse omnium primò exuenda, ac deponenda.

XIV. Nec me movet, quod facta à Pyrausta in matrimonio castitatis periclitatio, eidem ut fertur, feliciter cesserit; illibatamque virginitatem, ut proposuerat, cum suis illis conjugibus reipsa servarit, debito conjugali neutra ex parte, vel petito, vel reddito. Quasi verò colligere inde liceat, prudenter contraxisse Pyraustam; ipsumque Spiritum Sanctum habuisse conjugiorum suorum consiliatorem? Non enim ex eventu, sed ex communibus legibus, rectoque dictamine, de consiliorum, gestorumque æquitate, atque integritate judicandum est: nec quid præter legem, & usum acciderit, sed quid verisimilius evenire debuerit, attendendum. Cum aliquos videamus, per iniqua, pessimaque consilia, ad prosperum exitum, fœlici quadam audacia, casuque fortuito pervenisse; ac in ipso etiam illicito, frequentique cum puellis accubitu, continentiam tenuisse: (ut de Roberto ab Arbrissello scribunt aliqui) quos tamen ob id unum, quod illis prosperè cesserit alea, nemo vel prudentiæ laude conspicuos, vel divino Spiritu, ut id agerent, afflatos pronuntiaverit.

Est

Est illa, inquit Cardinalis Azolinus in laudato jam Voto, Sacrorum Rituum certa lex, ubi de virorum inter Divos referendorum heroicis virtutibus quæritur, ut quæ gesta secundùm naturam evenire absolutè potuerunt, secundùm naturam evenisse reipsa judicentur, non miraculo, peculiarique Spiritus Sancti virtuti deputentur. *Tutto si deve presumere prima che il miracolo sia approvato, secondo li principii, e lo stile della Sacra Congregazione: massimamente, quando l'azzione, alla quale và unito il fatto preteso miracoloso, è in se stessa di difetto, ò di scandalo . . . . il fatto non si deve credere sopranaturale, se non quando la necessità delle prove concludenti costringe à farlo, & il Giudice è obligato à credere, che proceda più tosto da ogn'altra causa naturale, ed anco diabolica, che da miracolo.* Quid porrò tam secundùm naturam contingere potuit, quàm ut tenellæ conjuges, brevi illo temporis spatio, quo Pyraustæ in matrimonio junctæ sunt; [prima enim intra annum, altera intra menses octo, e vivis excessere] à petendo debito abstinerent, omnemque Pyraustæ tenendi propositi locum relinquerent? Perperam ergo prosperum illum eventum miraculo deputant aliqui; ut inde colligant, Pyraustam non imprudenter, sed afflante, atque dictante Spiritu Sancto, sua illa matrimonia contraxisse.

Sed & illa ipsa veri nominis miracula, quæ ab eo patrata dicuntur, necdum sunt ab Ecclesia solemniter approbata; ut fidem illis teneamur adjungere: quin etiam si probata fuissent, Pyraustam ut summe virum justum, ac sanctum evincerent; non singula illius gesta factaque, sancta & justa, atque ex prudentia profecta demonstrarent. Cum & Sancti ipsi miraculis illustres, suos quoque nœvos habuerint, pro quibus eluendis pœnitentiam agerent, Deoque non secus ac nos quotidie dicerent, *dimitte nobis debita nostra*. Aliàs Petri Apostoli simulationem, ob quam a D. Paulo reprehensus est, [ad Gal. 2.] piam, pru-

prudentem, actumque virtutis heroicæ liceret dicere, quòd & ille miraculorum gloria clarissimus fuerit.

XV. Quapropter ut cuncta concludam: donec Pyraustam Divorum fastis adscripserit Sancta Mater Ecclesia, nosque de illo meliora sentire jusserit; totam ejus agendi rationem, utpote communibus prudentiæ legibus repugnantem, probare omnino non possum. Pyraustam temerè prorsus, imprudenterque fecisse censeo, Deumque tentasse, dum concepto pridem servandæ virginitatis sanctiori proposito, nulla certe necessitate ductus, provecta licet ætate, sed bene valenti, ac vegeta, virium ac sensuum integer, binis per vices puellis, iisque tenellis, matrimonio junctus est; illisque, quoad ambæ vixerunt, familiariter, ac pro licentia maritali, thalamo licet abstinens, blandiendo convixit.

XVI. Cæterum hoc meo, ad propositam de facto Pyraustæ quæstionem, dato responso, nihil, aut certè parum à Theologorum Salmanticensium, & Parisiensium judiciis dissideo; si hæc paulo penitius perpendantur. Theologi quippe Salmanticenses, ut ex illorum responso liquet aperte, de valido duntaxat, rectoque secundum Canones Pyraustæ Matrimonio interrogati, de hoc quoque duntaxat affirmatè respondent: quod & ego, uti rem secundum Canones compertissimam, sub ipsum statim initium, ultrò citròque concessi. De prudentia verò Pyraustæ in matrimonio contrahendo, deque exercitis eo in negotio virtutibus heroicis, quod hic unum expendi, ne verbum quidem habuere, quo mentem suam, sententiamque significarent. Theologi verò Parisienses, iique pauculi, (nec enim totius Theologicæ Facultatis judicium circumfertur, sed septem duntaxat Magistrorum, in consultationem adhibitorum) ad primam propositæ sibi quæstionis partem, *An rectè valideque Pyrausta contraxerit*, affirmatè respondent; modò tamen, ut aiunt, perpetuæ virginitatis propositum, *in pa-*

ctum